

KDYŽ SE RÁMEC SETKÁ S REALITOU: ŠKOLNÍ PRAXE JAKO ZRCADLO KOMPETENČNÍHO MODELU UČITELSTVÍ

WHEN FRAMEWORK MEETS REALITY: SCHOOL PRACTICE AS A MIRROR OF THE TEACHING COMPETENCY MODEL

Ladislava Šlajchová^{1, 2}

1 Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, katedra pedagogiky

2 Česká školní inspekce České republiky

Abstrakt

Příspěvek analyzuje soulad mezi normativní ambicí Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství (KRAAU, 2023) a praxí základního vzdělávání na základě dat Česká školní inspekce (Výroční zpráva 2025), kontextově doplněný šetřením TALIS 2024. Zjištění ukazují diskrepance v individualizaci, formativním hodnocení, kognitivní aktivizaci a efektivitě výukových metod. Pozitivní posuny se týkají rozvoje sociálních kompetencí žáků a inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Studie identifikuje implementační napětí, na které je potřeba zacílit pozornost jak v přípravě učitelů, tak v systémové podpoře škol.

Klíčová slova: *profesní kompetence, KRAAU, Česká školní inspekce (ČŠI), kvalita výuky, implementační napětí, TALIS*

Abstract

This paper analyzes the alignment between the normative ambition of the Competence Framework for Graduate Teachers (KRAAU, 2023) and basic education practice using Czech School Inspectorate data (2025) and the TALIS 2024 survey. Findings reveal discrepancies in individualization, formative assessment, and teaching effectiveness. Positive shifts involve pupils' social competence and the inclusion of students with special needs. The study identifies implementation tensions requiring focus in both teacher training and systemic school support.

Keywords: *professional competences, KRAAU, Czech School Inspectorate (ČŠI), quality of teaching, implementation tension, TALIS*

1 ÚVOD

Reforma podpory učitelů v ČR usiluje o zkvalitnění pregraduálního vzdělávání dle Strategie 2030+. Klíčovým nástrojem je KRAAU, legislativní ukotvení pro-vázejících učitelů a adaptace začínajících pedagogů. Naproti tomu ČŠI hodnotí realitu modelem Kvalitní škola. Cílem této studie je analyzovat míru souladu mezi ambicí KRAAU a realitou pedagogické praxe. Identifikovaná „implemen-tační napětí“ mohou sloužit jako podklad pro inovace kurikula pedagogických fakult a rozpoznání potenciálu škol pro další rozvoj.

2 TEORIE

Studie vychází z konceptu profesionalizace učitelství, kde kompetenční rámce fungují jako normativní standardy určující žádoucí jednání učitele. KRAAU předpo-kládá, že učitel jedná adaptivně, diagnosticky a reflektivně. Takto vymezené očeká-vání umožňuje formulovat ověřitelné předpoklady: kompetence 4.1 „Hodnotím na základě kritérií a vedu k tomu žáky a žákyně“ se bude projevovat v pozorovatelném jednání ve většině hodin. Inspekční indikátory ČŠI tato očekávání operacionalizují do pozorovatelných jevů, čímž umožňují porovnat normu s evidencí z praxe. Šetření TALIS 2024 doplňuje obraz o kontextu postojů učitelů 2. stupně ZŠ a nižších roční-ků víceletých gymnázií, jejich pracovních podmínek a podpory profesního učení. Propojení normativního rámce s inspekčními daty vytváří základnu pro analýzu vztahu mezi deklarovanými požadavky a skutečným děním ve třídách.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

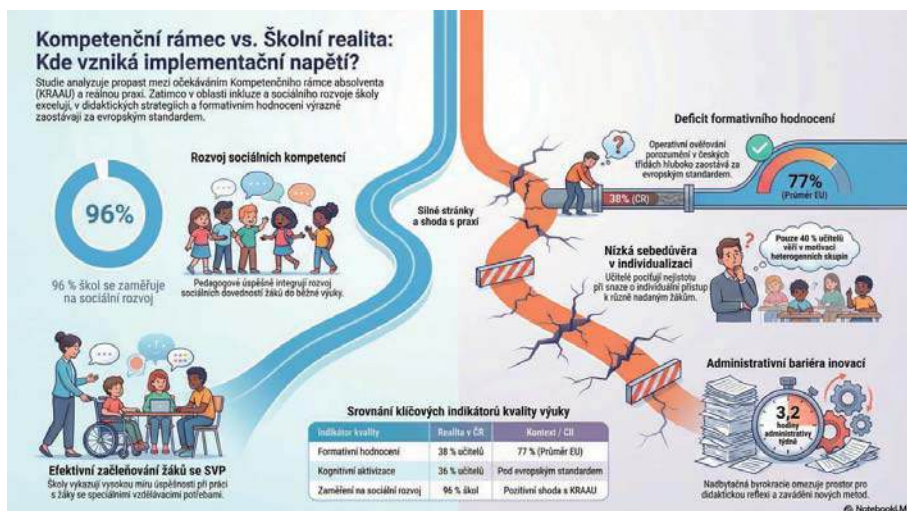
Výzkum je koncipován jako kvalitativně-quantitativní dokumentová analýza integrující prvky rámcové a obsahové analýzy. Opírá se o dva klíčové zdroje: KRAAU, s rozkladem na 18 kompetencí v šesti oblastech, a Výroční zprávu ČŠI 2024/2025, poskytující kvantitativní ukazatele z hospitační činnosti doplněné kvalitativními popisy. Šetření TALIS 2024 je využito pro triangulaci tvrzení o pra-covních podmínkách a profesní kultuře.

Stěžejním krokem byla konstrukce kompetenční matice, která umožnila mapování vztahů v relacích 1:N a N:1. Kódování probíhalo na základě explicitně definovaných rozhodovacích pravidel s cílem identifikovat tematickou shodu v pedagogických

doménách, jakými je např. individualizace výuky. Limitem jsou data jako proxy proměnné dokumentující vnější procesy. K eliminaci subjektivity jednoho autora byla vedena auditní stopa jako záznam rozhodování a reflexivní memo.

4 VÝSLEDKY / OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY

Analýza potvrdila legitimitu KRAAU. Všech 18 kompetencí reflektuje realitu výuky, avšak s různou mírou kvality. Určité napětí mezi požadavky rámce a praxí lze identifikovat v oblasti individualizace výuky (KRAAU 2.2, 4.3), kdy je patrná nízká profesní sebedůvěra učitelů; pouze 40 % deklaruje schopnost motivovat heterogenní skupiny. Zřejmý deficit je ve formativním hodnocení (KRAAU 4.1–4.3), kdy operativní ověřování porozumění využívá jen 38 % učitelů oproti 77 % průměru EU. Kognitivní aktivizace (KRAAU 1.1, 1.2, 2.4) také zůstává pod evropským standardem; metody podporující růstové myšlení, zastává jen 36 % učitelů. Nedostatečná efektivita výukových metod (KRAAU 1.2, 2.4) je dle pedagogů omezována administrativní zátěží (3,2 hodiny týdně), která tak redukuje prostor pro didaktickou reflexi a inovace. Pozitivně lze hodnotit, že v 96 % škol se pedagogové zaměřují na sociální rozvoj žáků (KRAAU 3.2, 3.3). Úspěšné je také začleňování žáků se SVP (KRAAU 1.2, 2.2).

Obrázek 1: Ideál KRAAU vs. Školní realita – Implementační napětí (vybrané indikátory)

Poznámka: Vlastní zpracování autorky s využitím nástroje NotebookLM (Google) na základě dat z: KRAAU 2023, Výroční zprávy ČŠI 2024/2025 a šetření TALIS 2024.

Výsledky ukazují, že zatímco sociální aspekty a inkluze jsou v praxi dobře ukotveny, didaktické strategie zaměřené na hlubší učení a individualizaci představují hlavní oblasti pro další rozvoj.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Studie potvrdila dílčí implementační napětí mezi ambicí KRAAU a realitou škol. Diskrepance v individualizaci, formativním hodnocení, kognitivní aktivizaci a reflexi učebního dopadu naznačují, že školy často preferují paradigma zaměřené spíše na řízení výuky před podporou hlubšího učení. Napětí nejsou důkazem nefunkčnosti rámce, ale indikují místa střetu normy s realitou. TALIS 2024 zdůrazňuje potřebu kariérního řádu, pro nějž je KRAAU vhodným východiskem. Implementace je příležitostí ke zvýšení kvality, závisí však na kapacitě škol vytvářet inovativní prostředí.

Diskuse otevírá otázku, zda nástup nových učitelů a učitelek s moderní profesní výbavou může proměnit i samotnou praxi. Je nezbytné, aby školy byly učícími se komunitami. Závěry přinášejí podněty pro fakulty, školy i tvůrce politik k revizi strategií podpory učitelů v různých fázích jejich profesní dráhy.

6 LITERATURA

- Česká školní inspekce. (2025). *Výroční zpráva České školní inspekce 2024/2025*.
- Česká školní inspekce. (2025, 3. června). *Kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání na školní rok 2025/2026*.
- Havlíčková, M., Šťastný, V., Boudová, S., & Basl, J. (2025). *Národní zpráva TALIS 2024: Mezinárodní šetření o vyučování a učení*. Česká školní inspekce.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2023). *Kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství (KRAAU)*.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2020). *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+*.